

Evaluatie Beleidsplan Zand in de Hand Zandwinning

Beleidsplan 2006 - 2011

18 september 2007

Evaluatie Beleidsplan Zand in de Hand Zandwinning Westerschelde 2001 - 2011

Beleidsplan 2006 - 2011

18 september 2007

Inhoudsopgave

1	Inleiding 4
2	Inhoud beleidsdocument 'Zand in de hand' 5
2.1	Strategische doelen 5
2.2	Operationele doelen 5
2.3	Maatregelen 5
2.4	Evaluatie 6
3	Ontwikkeling van het zandoverschot 7
3.1	Geraamde overschotten en zandwinning in de periode 1997 – 2004 7
3.2	Zandbalans 7
3.3	Zeespiegelstijging 7
4	Nieuwe relevante ontwikkelingen in beheer en beleid 9
4.1	Langetermijnvisie (LTV) en Ontwikkelingsschets (OS2010) 9
4.2	Aanleg Westerschelde Container Terminal 9
4.3	Gebiedsontwikkeling Perkpolder 9
4.4	Uitvoering rijkswegen N57 en N61 9
5	Nieuwe relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving 10
5.1	Kustbeleid 10
5.2	Wetgeving over bouwgrondstoffen, waaronder de Ontgrondingenwet en de nota Ruimte 10
5.3	Natuurwetgeving 10
5.4	Kaderrichtlijn Water 11
6	Ontwikkeling in kennis van het morfologisch en ecologisch systeem 12
6.1	Meergeulensysteem en cellenconcept 12
6.2	Relatie tussen getijasymetrie en de zandhuishouding 12
6.3	De invloed van de 18,6-jarige getijcyclus 12
6.4	Zandbalans in de Westerschelde en de mond 13
6.5	Kennis over het ecologisch systeem 13
7	Afgifte vergunningen en handhaving 14
8	Conclusie 16
9	Zandwinbeleid voor de periode 2006 - 2011 18
9.1	Inleiding 18
9.2	Beleid en hoeveelheid 18
9.3	Locaties 18
9.4	Beleidsuitvoering 18
	Referenties 19

1 Inleiding

In de Westerschelde wordt reeds vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw zand gewonnen. Voor de periode 2001 tot 2011 is dit gereguleerd in het beleidsdocument 'Zand in de Hand'. Vanwege ontwikkelingen in wet- en regelgeving, beleid, kennis en het proces van zandwinning is in het beleid een evaluatie bepaald in 2006.

Verder is in 2004 een audit uitgevoerd, waaruit een aantal aanbevelingen zijn opgevoerd die aanleiding geven tot aanpassingen in het beleid.

Dit document heeft als doel de resultaten van de evaluatie van het beleid en aanbevelingen van de audit te presenteren en voorstellen te doen voor een invulling van het zandwinbeleid tot 2011.

Met name veranderingen in wet- en regelgeving hebben erin geresulteerd dat de regionale beleidsplannen ten aanzien van zandwinning binnenkort worden opgenomen in een landelijke beleidsregel ontgrondingen. In de landelijke beleidsregel zal de wijziging van het regionale zandwinbeleid naar aanleiding van deze evaluatie worden opgenomen.

De onderwerpen die in het beleidsdocument onder de evaluatie zijn vermeld, zullen in dit document, na een korte samenvatting in hoofdstuk 2 van de inhoud van het beleidsplan, worden behandeld. Dit houdt in dat eerst de ontwikkeling van het zandoverschot wordt behandeld in hoofdstuk 3, een beschrijving van nieuwe relevante ontwikkelingen in beheer en beleid volgen in hoofdstuk 4, nieuwe relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden behandeld in hoofdstuk 5, de ontwikkeling in kennis van het morfologisch en ecologisch systeem volgt in hoofdstuk 6, en een evaluatie van de invulling in de praktijk staat in hoofdstuk 7. Daarna volgt in hoofdstuk 8 een conclusie hoe verder gestalte kan worden gegeven aan een verantwoord gebruik van de Westerschelde ten aanzien van zandwinning, dat dan in hoofdstuk 9 voor de periode tot 2011 wordt geformuleerd.

2 Inhoud beleidsdocument 'Zand in de hand'

2.1 Strategische doelen

De strategische doelen van het zandwinbeleid zijn als volgt:

- 1) Beleid vaststellen voor de periode 2001 – 2011
- 2) Op zowel korte als lange termijn kunnen bijdragen aan de zandvoorziening voor zowel de overheid als de handel
- 3) Behoud en versterking van dynamische morfologische processen
- 4) Waarborgen van de toegankelijkheid van de Scheldehavens, de veiligheid tegen overstromen en een natuurlijke Westerschelde.
- 5) Indien mogelijk rekening houden met belangen die horen bij de nevenfuncties

2.2 Operationele doelen

De strategische doelen zijn vertaald in de volgende operationele doelen:

- 1) De jaarlijkse hoeveelheden van de periode vóór 2001 worden gehandhaafd
- 2) De vergunningverlening is zorgvuldig en helder
- 3) Zo min mogelijk ingrepen in het watersysteem
- 4) Streven naar behoud van het meergeulenstelsel
- 5) Niet meer winnen dan het verschil van export en overschot
- 6) Geen toename van de getijdendoordringing als gevolg van menselijke ingrepen
- 7) Voldoen aan de VHR en de NB-wetgeving
- 8) Het gebruik van de vaargeulen niet hinderen

2.3 Maatregelen

In praktische zin heeft bovenstaande geresulteerd in de volgende bepalingen:

- 1) Zandwinnen is gedefinieerd als de activiteit waarbij zand blijvend aan het systeem wordt onttrokken
- 2) Zandwinning is toegestaan
- 3) Geen zandwinning in de monding
- 4) De totale hoeveelheid van 2,6 miljoen m³ / jaar blijft gehandhaafd
- 5) Minimaal 75% van de hoeveelheid winnen ten oosten van de Overloop van Hansweert
- 6) Zandwinning zoveel mogelijk combineren met baggerwerkzaamheden ten behoeve van het vaargeulonderhoud
- 7) Bij voorkeur niet winnen in betonde vaargeulen

2.4 Evaluatie

In de nota is opgenomen dat halverwege de beleidsperiode een evaluatie zal worden uitgevoerd op de volgende punten:

- 1) Ontwikkeling van het zandoverschot
- 2) Nieuwe relevante ontwikkelingen in beheer en beleid
- 3) Nieuwe relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving
- 4) Ontwikkeling in kennis van het morfologisch en ecologisch systeem
- 5) Afgifte vergunningen en handhaving

3 Ontwikkeling van het zandoverschot

3.1 Geraamde overschotten en zandwinning in de periode 1997 – 2004

Voordat de tweede verruiming van de vaargeul naar Antwerpen is uitgevoerd, is een raming gemaakt van de te verwachten zandhoeveelheid die ten gevolge van die verruiming beschikbaar zou komen. Dit was de hoeveelheid zand die rechtstreeks van de drempels is weggehaald om de nieuwe streefdiepte te bereiken en de hoeveelheid zand die ten gevolge van de uitruiming van de geultrajecten tussen de drempels vrij kwam. Deze laatstgenoemde hoeveelheid is spontaan vrijgekomen vanwege de tijdelijke toename van de stroomsnelheden vanwege een snellere getijdoordringing. De prognose blijkt met 80 miljoen m³ te hoog ingeschat. De werkelijke extra gebaggerde hoeveelheid was ongeveer 18 miljoen m³. Daarnaast is door de tijdelijke toename van de stroomsnelheid en onderhoudsbaggerwerk een onbekende hoeveelheid zand herverdeeld in de Westerschelde en de mond.

3.2 Zandbalans

In juni 2004 is een rapportage opgeleverd door RIKZ op basis van informatie vanaf 1931 tot 2002 voor de Westerschelde en de mond tot aan Zeebrugge (Beschrijving zandbalans Westerschelde en de monding; Rapport RIKZ/2004.020). Voor de zandtransporten aan de oostzijde (met de Benedenzeeschede) is de aanname van geen transport gedaan. Vanwege onzekerheden over deze aanname en een correctie achteraf van bagger- en stortgegevens ter plaatse van de mond is de zandbalans geactualiseerd en volledig gemaakt vanaf de bron van de Schelde tot en met de mond door Heacon / Soresma. Voor de Westerschelde is dezelfde data gebruikt als in het genoemde rapport van RIKZ. Uit de herberekende zandbalans blijkt na correctie op ingrepen (baggeren, storten, zandwinning) in de Westerschelde een netto zandexport. Sinds langere tijd (1955) treedt export op richting de Zeeschede van gemiddeld ca. 1 miljoen m³ per jaar. Verder blijkt dat bij export vanuit de Westerschelde naar de mond het zand daar niet beschikbaar blijft, maar verder buiten het mondingsgebied getransporteerd wordt. Gedurende de laatste 15 jaar is het transport vanuit de mond naar de Noordzee met een grotere onzekerheid berekend op ca. 10 miljoen m³ per jaar. Vanuit de Westerschelde verdwijnt jaarlijks vanaf 1997 naar het westen voorbij de lijn Vlissingen - Breskens ca. 3,5 miljoen m³ naar de mond.

3.3 Zeespiegelstijging

Bij een aanname van ca. 60 cm zeespiegelstijging per eeuw ontstaat in de Westerschelde een zandbehoefte van 1 à 2 miljoen m³ per jaar om

te voorkomen dat de platen de zeespiegelstijging niet kunnen volgen en derhalve 'verdrinken', met negatieve gevolgen voor de ecologie en de veiligheid van de hoogwaterkering. De platen en het voorland kunnen de functie van reductie van de golfhoogte niet meer adequaat vervullen, waardoor naast de toename van de hoogwaterstanden ook de golfhoogte verder toeneemt. Door een zeespiegelstijging zal weliswaar de gemiddelde stroomsnelheid toenemen, met als gevolg uitruiming van de geulen. Dit houdt in dat er dus extra zand beschikbaar komt voor de platen, dat het 'verdrinken' zou kunnen tegengaan. Dit proces is echter moeilijk kwantificeerbaar, met grote onnauwkeurigheidsmarges. De verwachting is verder dat door de zeespiegelstijging in het mondingsgebied een groter tekort zal ontstaan dan in de Westerschelde. Dit zal een toename van de zandexport uit de Westerschelde naar het mondingsgebied veroorzaken.

4 Nieuwe relevante ontwikkelingen in beheer en beleid

4.1 Langetermijnvisie (LTV) en Ontwikkelingsschets (OS2010)

De ontwikkelingsschets 2010 is een eerste uitwerking van de Langetermijnvisie Scheldes. Hierin is een drieluik gepresenteerd om de velden bereikbaarheid, veiligheid en natuurlijkheid in samenhang te ontwikkelen.

In het kader van bereikbaarheid wordt een MER-studie uitgevoerd voor de derde verruiming van de vaarweg naar Antwerpen in de Westerschelde en de Benedenzeeschelde. Voor het bergen van het zand dat extra vrijkomt wordt gezocht naar plaatsen waar het zand een blijvende functie kan vervullen in de vorm van uitbreiding van platen op plaatsen waar de stroomgeleiding verbeterd kan worden en als uitbreiding van het intertijdegebied. Verder zal met behulp van flexibel storten gepoogd worden om zoveel mogelijk het zand in de Westerschelde te behouden. Momenteel wordt de zandwinning ingezet om problemen ten gevolge van zandstortingen te voorkomen. Zandwinning vindt plaats in te baggeren werkstroken aan de plaatszijde van de betonning en op stortlocaties.

4.2 Aanleg Westerschelde Container Terminal

Voor de aanvankelijke plannen om een containerkade van ca. 2700 m lengte buitendijks aan te leggen voor het Sloegebied is in het beleidsdocument 'Zand in de hand' opgenomen dat hiervoor geen zand uit de Westerschelde beschikbaar zal worden gesteld. Er is nog geen absolute zekerheid dat de WCT aangelegd wordt.

4.3 Gebiedsontwikkeling Perkpolder

De gebiedsontwikkeling Perkpolder omvat een combinatie van activiteiten van gemeente, provincie en Rijk om het gebied in de omgeving van de voormalige veerhaven een impuls te geven in de vorm van getijdennatuur, een aangepaste hoogwaterkering, realisering van een jachthaven en woningbouw.

Het benodigde zand voor het project zal in eerste instantie niet uit de Westerschelde gehaald worden.

4.4 Uitvoering rijkswegen N57 en N61

In de periode 2007 t/m 2010 zal in opdracht van rijkswaterstaat Zeeland voor de N57 en de N61 resp. ca. 400.000 m³ en 650.000 m³ zand uit de Westerschelde worden toegepast. Deze hoeveelheden passen binnen het beleid om jaarlijks gemiddeld 300.000 m³ te kunnen benutten in eigen werken.

5 Nieuwe relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving

5.1 Kustbeleid

In de derde Kustnota wordt het bestaande beleid van dynamisch handhaven van de kustlijn voortgezet. Dit houdt in dat naar aanleiding van een jaarlijkse toetsing stukken van de Nederlandse kust worden gesuppleerd. Omdat het kustfundament (het gebied landwaarts van de doorgaande NAP-20 m-lijn) behouden moet blijven, wordt zowel op het strand als onder water gesuppleerd. Dit zand is afkomstig van plaatsen buiten de doorgaande NAP-20 m-lijn.

Het is niet meer toegestaan zand te winnen in het kustfundament, anders dan voor een bijdrage aan vermindering van lokale erosie of in combinatie met onderhoudsbaggerwerk in een vaargeul.

5.2 Wetgeving over bouwgrondstoffen, waaronder de Ontgrondingenwet en de nota Ruimte

Zandwinning is wettelijk geregeld in de Ontgrondingenwet. Afspraken tussen provincies en rijk over hoeveelheden te vergunnen bouwgrondstoffen, de taakstellingen, waren vastgelegd in het Structuurschema Oppervlakedelfstoffen. In 2003 is besloten deze taakstelling te stoppen en over te laten aan de markt.

De Nota Ruimte voorziet nu in ruimtelijk beleid ten aanzien van ontgrondingen. Het doel van de nota Ruimte ten aanzien van zandwinning is om waar mogelijk zandwinning toe te staan, waarbij een zuinig en hoogwaardig gebruik een eerste uitgangspunt is.

Algemene regels over het toepassen van de Ontgrondingenwet zijn opgenomen in het besluit Ontgrondingen in Rijkswateren. Daarnaast komt er een document Beleidsregels Ontgrondingen in Rijkswateren, waarin de regionale beleidsdocumenten zijn samengevoegd. Ten slotte is een Leidraad Ontgrondingen in voorbereiding waarin de aanpak en het proces is beschreven om te komen tot een ontgrinding.

Het Zeeuwse beleidsdocument zal dus worden opgenomen in de Beleidsregels Ontgrondingen in Rijkswateren. Hierin komen dus de gevolgtrekkingen te staan naar aanleiding van de evaluatie van het zandwinbeleid in de Westerschelde.

5.3 Natuurwetgeving

Met betrekking tot de natuurwetgeving zijn de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet van toepassing.

In de Flora- en faunawet zijn bedreigde soorten opgenomen, waarvan hun voortbestaan door een voorgenomen activiteit niet aangetast mag worden.

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op formeel aangewezen gebieden, waarop dan een beschermde status rust.

De Europese Vogel- en Habitat Richtlijnen zijn opgenomen in de Flora- en Faunawet en in de daartoe per oktober 2005 gewijzigde Natuurbeschermingswet. Indien een activiteit gepland wordt in een

aangewezen gebied, dient een passende beoordeling op significante effecten te worden uitgevoerd. Bevoegd gezag is hierbij de provincie.

5.4 Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die tot doel heeft aquatische ecosystemen in een goede toestand te brengen en te houden vanaf 2015. Hiertoe is een stroomgebiedsindeling gemaakt, waarbij de Westerschelde uiteraard onderdeel uitmaakt van het Scheldestroomgebied, dat het gebied omvat waarvan de afwatering plaatsvindt op de (Wester)Schelde. De te bereiken doelen per 2015 zijn voor de Westerschelde systematisch gerelateerd aan de doelen die gesteld worden aan een sterk veranderd estuarium met een matig getijverschil. De doelen worden dit jaar vastgesteld, maar zullen in principe op korte termijn geen belemmering opleveren voor zandwinning. Aangezien er voor de toekomst arealen ondiep water en platen en slikken worden afgesproken, die bij het type watersysteem passen, zal de zandwinning op termijn een belemmering vormen om de nagestreefde situatie te bereiken. De plannen komen in een gezamenlijk beheerplan, waarin ook de doelen van Natura 2000 (N2000) en Waterbeleid 21^e eeuw (WB21) worden opgenomen.

6 Ontwikkeling in kennis van het morfologisch en ecologisch systeem

6.1 Meergeulensysteem en cellenconcept

Het voortbestaan van een meergeulensysteem, dat geldt als een voorwaarde voor een robuust ecomorfologisch systeem, kan bedreigd worden door een stortregiem, waarbij in een korte tijd veel zand in één van de parallelle geulen wordt gestort. Hiervoor is een conceptueel denkmodel ontwikkeld, het zogenaamde cellenconcept, waarbij per geul in een cel een stortcriterium kan worden berekend. De Westerschelde is daartoe opgedeeld in een aantal cellen, die per cel samengesteld zijn uit een eb- en een vloedgeul, met daartussenin kortsluitgeulen en drempels. Op de knooppunten van die cellen, de drempels, vindt de uitwisseling van sediment plaats. Uit dit model volgt dat bij een van nature eroderend systeem de stortcapaciteit groter is dan theoretisch berekend; voor voorspellingen van de totale stortcapaciteit moet vanwege de uitwisseling van sediment via de knooppunten een integrale systeembenadering worden toegepast. Hieruit blijkt een rechtstreekse relatie tussen storten en zandwinnen: indien in een stortlocatie zand wordt gewonnen, kan de toelaatbare stortcapaciteit met een zelfde hoeveelheid worden verhoogd. Uit berekeningen is verder gevolgd dat bij zandwinning in te onderhouden geulvakken het onderhoud met ca. 25% van de gewonnen hoeveelheid zand afneemt.

Door het strategisch inzetten van de zandwinning kan dus de flexibiliteit van de stortactiviteiten worden verhoogd.

6.2 Relatie tussen getijasymetrie en de zandhuishouding

Door middel van bureaustudies is gewerkt aan meer inzicht met betrekking tot de relatie tussen de getijasymetrie en de zandhuishouding. De getijasymetrie bepaalt in grote mate de richting van het netto zandtransport. Onder invloed van het getij vinden er zowel gedurende de eb- als de vloedfase grote zandtransporten plaats. Het verschil tussen deze beide bepaalt immers het netto resultaat. Alhoewel er meer kennis is verzameld over de relaties tussen vertikaal en horizontaal getij is de kennis over de relatie met de zandbalans nog beperkt.

6.3 De invloed van de 18,6-jarige getijcyclus

Door studie naar de relatie tussen de zandhuishouding en de 18,6 jarige getijcyclus is het volgende gebleken. Elk estuarium heeft een eigen reactietijd cq. vertraging van de zandhuishouding op de veranderende getijslag. Voor de Westerschelde geldt een vertraging van 4 á 5 jaar. Dit zal invloed hebben op de gemeten en berekende netto zandexport, vanwege het feit dat het getijsysteem in de Westerschelde vanaf ca. 2000 in de neergaande cyclus verkeert. Dit betekent dat vanwege de naijling van de zandhuishouding ten opzichte van getij tot ca. 2012 de cyclus een (beperkt) aandeel levert aan een zandexport.

6.4 Zandbalans in de Westerschelde en de mond

Zoals reeds vermeld in paragraaf 3.2 blijkt naar aanleiding van de uitbreiding van de studie van de zandbalans naar de Schelde en de monding dat er aan de oostzijde in de Westerschelde een zandexport van ca. 1 miljoen m³ en naar de monding van ca. 3,5 miljoen m³ plaatsvindt. Uit de laatste studie blijkt ook dat het zand, zoals eerder aangenomen, niet wordt gebufferd in de monding maar verder naar het kuststelsel verdwijnt. Hierover wordt nog een nadere studie verricht. Een oorzaak zou kunnen zijn dat door de stormvloedkering voor de Oosterschelde en de Brouwersdam evenals in de Oosterschelde een zandhonger bestaat vanwege te ruim gedimensioneerde geulen in relatie tot de hoeveelheid water dat er nu door stroomt. Met betrekking tot een verdere relatie met de volledige Nederlandse en Vlaamse kust is nog te weinig kennis aanwezig.

6.5 Kennis over het ecologisch systeem

Er is met name voor de uitvoering van de MER ten behoeve van de derde verruiming kennis ontwikkeld over de relatie tussen de fysica en de ecologie. Voor een optimaal ontwikkeld ecologisch systeem dient aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Een eerste voorwaarde is uiteraard de afwezigheid van chemische verontreinigingen, verder voldoende voedselaanbod en een omgeving die voldoet aan soorteigen vestigingsvoorwaarden. Te denken valt dan aan voldoende diversiteit aan afwisseling van natuurtypen, zoals platen, slikken, ondiepwatergebieden, schorren en diepwatergebieden. Voor een goede ontwikkeling zijn vooral laagdynamische gebieden van belang.

7 Afgifte vergunningen en handhaving

Eind 2003 is een audit uitgevoerd op de zandwinning, waarbij de praktijk is getoetst aan het beleidsdocument 'Zand in de hand'. In het auditrapport zijn aanbevelingen opgenomen, waarvan een groot deel in de loop van 2004 is aangepakt.

De aanbevelingen en de genomen maatregelen zijn als volgt:

Zorg voor een uitlijning van het zandwinproces met als doel een verminderde bureaucratie en een administratieve lastenverlichting. Verbetermogelijkheden:

- *Stem de algemene voorwaarden en uitvoeringsovereenkomsten van Dienst der Domeinen en het zandwinbeleid en de ontgrondingvergunning van de Rijkswaterstaat Directie Zeeland op elkaar af.*
Op het operationele vlak zijn afspraken gemaakt zoals het moment van aanbesteden om tijdig alle vergunningen beschikbaar te hebben. Aangezien het moment van afgifte van de ontgrondingvergunning afhankelijk is van een tijdige ontvangst van de betreffende leges, wordt in de informatie tijdens de aanbesteding hiervoor aandacht gevraagd. De aanbesteding door de Dienst der Domeinen is een maand naar voren gezet.
- *Te allen tijde dezelfde eenheid van hoeveelheden hanteren.*
Vanwege verschillende belangen hanteerde rws in eenheden van m³ (vanwege inhoudsberekeningen) en de Dienst der Domeinen in tonnen (vanwege het tariefsysteem). Met ingang van 2004 zijn alle hoeveelheden in m³.
- *Één bron van op te geven (verreken)hoeveelheden, zijnde de digitale registratiestatistieken.*
De Dienst der Domeinen heeft een procedure laten ontwikkelen, waarbij via een pc aan boord de relevante gegevens op een fraudebestendige wijze opgeslagen worden. Vanuit dit systeem wordt de maandelijkse hoeveelheid doorgegeven aan de vergunningverleners.
- *Één plaats van opgave van hoeveelheden (voordeursfunctie) en controle hiervan, waarbij de ene partij de andere informeert. Ook over de genomen vervolgacties.*
Aangezien vanuit wettelijke verantwoordelijkheid verschillende vergunningverleners bij het zandwinproces zijn betrokken, lijkt één voordeursfunctie moeilijk te verwezenlijken. De gegevens worden jaarlijks onderling gecontroleerd, waarbij geen verschillen kunnen optreden.
- *Maak keuzes op basis van kosten/baten analyses wat betreft de toepassing van nieuwe technologische beheersmaatregelen. Denk hierbij met name aan de Blackbox, radar en informatie van de verkeerscentrale.*
Vanwege het groot aantal verschillende schepen die worden ingezet bij de zandwinning op de Westerschelde, zijn maatregelen

waarvoor relatief grote investeringen per schip moeten worden gedaan, bezwaarlijk op te leggen. Bij de zandwinning worden namelijk ook schepen ingezet, die slechts sporadisch op de Westerschelde komen. Een verplichte investering staat dan niet meer in verhouding met de opbrengst van de zandwinning. Vanwege het inschrijfsysteem bestaat er voor de ondernemer ook altijd het risico dat er geen zand in de Westerschelde kan worden gewonnen.

Vanwege drukte op de verkeerscentrale, een volstrekt ander doel van de radarketen dan handhaving, namelijk de bediening van de veiligheid van het scheepvaartverkeer (zeevaart, binnenvaart en recreatievaart), en het ontbreken van opsporingsbevoegdheid bij de functionarissen op de verkeerscentrale maken de inzet van de verkeerscentrale problematisch.

Het district zet dus in op steekproefsgewijze controles op de activiteit zandwinning en aanwezigheid van de benodigde bescheiden aan boord van de zandwinnende schepen. Verder worden de rapportages van de zandwinners vergeleken met de bevindingen in het veld.

Beleg een formeel, betaalde, opdracht wat betreft de taak 'handhaving zandwinbeleid' bij de, conform de nieuwe inrichting van het zandwinproces, meest logische partij.

Nadat hierover een begroting is gemaakt, blijken de meerkosten ten opzichte van de inzet van materieel voor de eigen beheers- en handhavingstaken dusdanig marginaal te zijn, dat hiervan is afgezien. Dit mede de te verwachten afname van de inspanning indien de zandwinning afgebouwd zou gaan worden.

8 Conclusie

De ontwikkelingen van het zandoverschot:

- De berekende zandoverschotten van de tweede verruiming zijn te hoog ingeschat, waardoor terughoudend met de berekende zandvoorraad moet worden omgegaan
- De herberekening van de zandbalans laat een aanzienlijke netto export zien van ca. 4,5 miljoen m³ vanaf 1997.
- De zeespiegelstijging vergt extra zand om de platen de stijging te kunnen laten volgen van 1 á 2 miljoen m³; er bestaat onzekerheid of de extra getijslag (voldoende) zand oplevert in de vorm van uitruiming van de geulen waarmee de platen 'gevoed' kunnen worden. Vanwege een grotere negatieve invloed in het mondingsgebied ten opzicht van de Westerschelde, wordt naar verwachting de zandexport versterkt. Dat betekent dat rekening moet worden gehouden met een zandbehoefte van ca. 2 miljoen m³.

Algemeen: Terughoudendheid geboden t.a.v. de voorspelde zandoverschotten na de tweede verruiming; rekening houden met een zandtekort van ca. 6,5 miljoen m³ per jaar

Nieuwe relevante ontwikkelingen in beheer en beleid:

- zandwinning draagt bij aan het bereiken van doelstellingen van Ontwikkelingsstrategie 2010 als functie in de verruiming van de vaargeul
- Een eventuele WCT en de gebiedsontwikkeling Perkpolder zijn niet negatief voor de zandvoorraad in de Westerschelde

Algemeen: Nieuwe ontwikkelingen in beheer en beleid staan zandwinning niet in de weg

Relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving:

- het kustbeleid laat geen ruimte voor zandwinning in de strook landwaarts van de doorlopende NAP-20 m lijn; er verdwijnt reeds vanaf begin jaren '90 jaarlijks ca. 10 miljoen m³ zand uit de mond naar de Noordzee
- de wet- en regelgeving met betrekking tot bouwgrondstoffen (ontgrondingswet, nota ruimte) is in functie verschoven van taakstellend naar faciliterend. De veranderingen zijn niet van invloed op de zandwinning; wel is het beleid verschoven van regionale sturingen naar een overkoepelend landelijk beleid
- de natuurwetgeving is in de nieuwe vorm niet per definitie belemmerend voor de zandwinning. Het vergt echter wel een toetsing op Natura 2000, waarvoor een beheerplan wordt gemaakt

-
- vanwege ecologische doelen in de kaderrichtlijn water zijn er op termijn beperkingen in de zandwinning ten aanzien van hoeveelheden

Algemeen: met name vanwege het kustbeleid en zandexport vanuit de monding is zandwinning een ongewenste activiteit

Ontwikkelingen in kennis van het ecologisch en morfologisch systeem:

- het voortbestaan van het meergeulenstelsel is beter te regelen indien daarbij zandwinning kan worden ingezet
- de functie van de zandwinning in de relatie tussen getijasymmetrie en zandhuishouding is nog niet voldoende duidelijk
- de 18,6-jarige getijcyclus geeft een enigszins vertekend beeld ten aanzien van de geconstateerde netto zandexport. De huidige fase van de cyclus veroorzaakt extra export, die niet met enige zekerheid kwantificeerbaar is
- er is nog geen duidelijk beeld over de relatie tussen de zandbalans in de Westerschelde en de zandtransporten langs de kust
- de kennis van het ecologisch systeem, en dan met name de koppeling tussen het vóórkomen hiervan op de verschillende substraten, is in de laatste 5 jaar toegenomen, maar nog altijd niet voldoende. Dit noopt tot terughoudendheid bij ingrepen

Algemeen: vanwege onvoldoende kennis van de invloed van zandwinning op het ecologisch en morfologisch systeem is terughoudendheid geboden

Samenvattend moet geconcludeerd worden dat vanwege de zorgelijke ontwikkeling van de zandbalans over de laatste 10 jaar, de maatregelen die worden genomen om de kustlijn te handhaven in de huidige situatie, en de onzekerheden die gepaard gaan met de zeespiegelstijging, de noodzaak bestaat voor een zeer terughoudend zandwinbeleid. Naar de huidige inzichten is er een jaarlijks tekort van ca. 6,5 miljoen m³. Gezien het feit dat een positieve zandbalans, het uiteindelijke uitgangspunt voor zandwinning, niet meer bestaat in de Westerschelde, moet er overgegaan worden tot afbouw van de zandwinning.

9 Zandwinbeleid voor de periode 2006 - 2011

9.1 Inleiding

Het zandwinbeleid voor de periode 2001 – 2011 is gebaseerd op geprognostiseerde zandoverschotten die zouden ontstaan tijdens en na de verruiming van 1997 – 2001. Via twee verschillende wijzen is berekend dat het zandoverschot ca. 80 miljoen m³ zou bedragen. Bij een continuering van de zandwinning van 2,6 miljoen m³ per jaar uit de periode voor 2001 leek het alleszins verantwoord hiermee in de beleidsperiode 2001 – 2011 door te gaan. Echter gezien de ontwikkelingen in de zandbalans, maatregelen om de kustlijn te behouden en onzekerheden ten aanzien van de gevolgen van de zeespiegelstijging, bestaat er de noodzaak de zandwinning in de Westerschelde per 2011 te stoppen.

9.2 Beleid en hoeveelheid

Het proces van de toewijzing van zand ten behoeve van winning in 2008 is reeds in gang gezet. Hierbij is uitgegaan van de maximale hoeveelheid die ook in de voorgaande jaren is uitgegeven.

9.3 Locaties

9.4 Beleidsuitvoering

Referenties

Rijkswaterstaat Zeeland, 2000, Zand in de Hand,
Beleidsplan Zandwinning Westerschelde 2001 – 2011

Arcadis, 2005,
Inventarisatie uitgangspunten zandwinbeleid Westerschelde

Rijkswaterstaat RIKZ, 2007, MOVE eindrapport 2006,
Monitoring van de effecten van de verruiming 48'/43'

Soresma, 2006,
Actualisatie van de zandbalans van de Zee- en Westerschelde